

Novice programa Evropske opazovalne mreže za prostorski razvoj in kohezijo - ESPON

16.7.2026 - | gov.si

Evropska opazovalna mreža za prostorski razvoj in kohezijo - ESPON je program, ki ga financira Evropska unija v okviru cilja »Evropsko teritorialno sodelovanje« kohezijske politike Evropske unije.

ESPON podpira krepitev učinkovitosti kohezijske politike EU in drugih sektorskih politik in programov v okviru investicijskih sredstev evropskih strukturnih skladov, prav tako pa tudi nacionalne in regionalne politike teritorialnega razvoja preko povezovanja in izgradnje skupne baze znanj s področja prostora in prostorskega razvoja.

Cilj programa je spodbujanje in pospeševanje evropskega teritorialnega sodelovanja in razvoja z izhodiščem v prenosu znanja in zagotavljanju podpore za uresničevanje evropskih politik. Del tega je tudi vzpostavitev skupnega evropskega znanstvenega omrežja na področju prostorskega razvoja. Program ESPON aktivno deluje že od leta 2000 in omogoča pripravo različnih prostorskih analiz prostora Evropske Unije in sosednjih držav.

Dodatne informacije o razpisih (razpisna dokumentacija in projektne naloge) se nahajajo v priloženih povezavah. Do informacij o razpisih in drugih aktivnostih programa lahko dostopate neposredno preko spletne strani: www.espon.eu (v angleščini).

1. Razpisi za raziskovalne projekte

a. Raziskovalni projekt Prilagodljiva odpornost in vključujoče strategije za območja v strukturnem upadu [ARISE]

Program ESPON je objavil razpis za raziskovalni projekt ARISE (*Adaptive Resilience and Inclusive Strategies for Europe's Structurally Declining Territories*), namenjen preučevanju, kako lahko evropske regije, ki se soočajo z dolgotrajno gospodarsko stagnacijo, demografskim krčenjem in strukturnim upadom, ohranijo teritorialno kohezijo in odpornost. Razpis je odprt do 5. oktobra 2026, skupni proračun projekta pa znaša 800.000 evrov.

Več informacij dostopnih na spletnih straneh v angleščini:

- [\[espon.eu\]](http://espon.eu),
- [\[pmp.b2g.etat.lu\]](http://pmp.b2g.etat.lu)

Projekt ARISE bo razvil celovit analitični okvir za razumevanje delovanja teritorialne kohezije in odpornosti v območjih z omejenimi možnostmi za ponovno gospodarsko rast. Raziskava bo temeljila na celovitem kartiranju evropskih ozemelj, pri čemer bodo oblikovane tipologije območij z vztrajnim nizkim gospodarskim razvojem in demografskim nazadovanjem. Poleg tega bodo pripravljene zemljevidi ranljivosti, prilagoditvenih zmogljivosti in odpornosti posameznih regij.

Pomemben del projekta bodo predstavljale primerjalne kvalitativne študije primerov iz različnih evropskih teritorialnih okolij. Te bodo omogočile identifikacijo uspešnih prilagoditvenih praks in inovativnih modelov upravljanja, s katerimi se lokalne skupnosti odzivajo na gospodarske in demografske izzive.

Rezultat projekta bodo tudi konkretna priporočila za oblikovalce politik. ESPON želi z raziskavo prispevati k razmisleku o prilagoditvi kohezijske politike, teritorialnega upravljanja in načrtovanja odpornosti na razmere, v katerih številna evropska območja ne dosegajo več tradicionalnih razvojnih vzorcev, temveč se soočajo s trajnim krčenjem prebivalstva in gospodarske aktivnosti.

Projekt ARISE je del programa ESPON 2030, ki krepi evropsko bazo znanja o prostorskem razvoju in podpira oblikovanje politik za uravnotežen regionalni razvoj po Evropi.

Dodatne informacije dostopne na spletni strani v angleščini:

- ARISE: Adaptive Resilience and Inclusive Strategies for Europe's Structurally Declining Territories

2. Objavljena poročila raziskav ESPON

a. Objavljeno zaključno poročilo projekta Prostorske perspektive digitalnega prehoda v evropskih regijah [DIGIREG]

DIGIREG razkriva nove razsežnosti digitalnega razkoraka v evropskih regijah

Projekt ESPON DIGIREG - Territorial Perspectives of Digital Transition in European Regions je pripravil celovito teritorialno analizo digitalnega prehoda v evropskih regijah ter razvil inovativen okvir za merjenje in razumevanje digitalnih razlik na ravni NUTS 3. Namesto osredotočanja zgolj na digitalno infrastrukturo je raziskava obravnavala tri ključne dimenzije digitalnega kapitala: povezljivost in infrastrukturo, digitalne veščine ter družbene in gospodarske koristi digitalizacije.

Z uporabo novih regionalnih kazalnikov, statističnih modelov, teritorialnih tipologij in Digitalnega atlasa kohezije je projekt pokazal, da digitalni prehod poteka po različnih razvojnih poteh, ki jih oblikujejo geografski, družbeno-ekonomski, institucionalni in upravljavski dejavniki.

DIGIREG je analiziral tudi povezavo med digitalnim kapitalom in regionalnim razvojem, opredelil 100 najboljših evropskih praks ter pripravil priporočila za oblikovalce politik. Ugotovitve projekta bodo javnim organom pomagale pri doseganju ciljev Evropskega digitalnega desetletja, zmanjševanju digitalnih razlik med regijami ter krepitvi digitalnih zmogljivosti po vsej Evropi.

Več informacij dostopnih na spletnih straneh v angleščini:

- [DIGIREG] - Territorial perspectives of digital transition in European regions | ESPON

b. Objavljena poročila testnih območij projekta Metodologija za količinsko opredelitev povpraševanja po zeleni infrastrukturi na lokalni ravni [GILL]

Projekt ESPON GILL - Methodology for Quantifying the Demand for Green Infrastructure at Local Level je razvil standardizirano metodologijo za merjenje potreb po zeleni infrastrukturi na lokalni ravni, s čimer občinam omogoča boljše podatkovno podprto urbanistično načrtovanje in sprejemanje razvojnih odločitev.

Analiza je pilotnim občinam zagotovila na dokazih temelječa orodja za utemeljevanje naložb v zeleno infrastrukturo, skladno s cilji evropskih politik, kot sta Strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030 in Uredba o obnovi narave. Projekt podpira tudi pripravo prijav na razpise za financiranje podnebnih in trajnostnih projektov.

Med ključnimi rezultati projekta so standardizirana metodologija za vrednotenje potreb po zeleni

infrastrukturi, študije primerov evropskih mest, priročnik za oblikovalce politik ter digitalna orodja, kot so zemljevidi, nadzorne plošče in infografike, vključene v portal ESPON.

Pripravljena priporočila bodo mestom pomagala učinkoviteje vključevati zeleno infrastrukturo v prostorsko načrtovanje, krepiti prilagajanje podnebnim spremembam ter izboljševati biotsko raznovrstnost in kakovost življenja v urbanih območjih.

Več informacij dostopnih na spletnih straneh v angleščini:

- [GILL] - Methodology for Quantifying the Demand for Green Infrastructure at Local Level | ESPON

<https://www.gov.si/novice/2026-07-16-novice-programa-evropske-opazovalne-mreze-za-prostorski-razvoj-in-kohezijo-espon>